

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених
(19-21 листопада 2024 року)

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
м. Одеса

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
вчених**

(19-21 листопада 2024 року)

УДК: 1+316 (062.552)

Рецензенти:

Володимир ЖАРКИХ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, НУ «Одеська політехніка»;

Оксана ІВАНОВА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет.

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол № 7 від 26.12.2024 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – Оксана ПЕТІНОВА, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Члени редколегії:

Євген БОРІНШТЕЙН, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

Зоя АТАМАНЮК, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», (м. Одеса), Україна

Олена ЛІСЕЄНКО, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Південноукраїнські наукові студії: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Одеса, 19-21 листопада 2024 року) / за ред. д. філос. н., проф. Петінової О. Б. – 213 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

Євген НОВОЧИНСЬКИЙ	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ШТУЧНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ГЕТЕРОГЕННИХ КОМП'ЮТЕРНИХ АРХІТЕКТУР.....	40
Юлія МАЗУР Оксана ПЕТІНОВА	ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО МІГРАНТІВ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ (НА МАТЕРІАЛАХ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ).....	46
Аллен БИКОВ	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	53
Ірина АРАБАДЖИ Кіра ЛІТВІНЦЕВА	ФЕНОМЕН НАРОДНОЇ ОБРЯДОВОСТІ ЯК СКЛАДОВА ЕТНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ НА ОДЕЩИНІ.....	59
Аліна СТЕПУРА	УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ СТИЛЬ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ (ПОЧАТОК ХХ СТ.)....	61
Наталія РИБКА Марія СОЛОДКА	ЕСТЕТИЗАЦІЯ ЗУПИНОК ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ: АКТУАЛЬНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	64
Ганна НІВНЯ	РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ СНАТ-GPT В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	67
Олена КАРАНФІЛОВА Софія ВЕРДИШ	СКЛАДОВІ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	70
Яна ГОРДИНСЬКА	ПРЕКРАСНЕ І ПОТВОРНЕ У СУЧАСНІЙ МІСЬКІЙ АРХІТЕКТУРІ.....	73
Інна ФЕДОРОВА	ДЕСТРУКТИВНІСТЬ ЯК ВИБІР: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ.....	76
Тетяна ЮРЧЕНКО	ЛЮБОВ ЯК УМОВА НАБУТТЯ ЦІЛІСНОСТІ.....	79
Алана НЕКРЯЧ	ЕТИЧНІ НОРМИ В НАУЦІ ТА ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	81
Степан БАРКОВ	ПРИНЦИП ГАРМОНІЇ У КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО ПРИРОДОКОРИСТАННЯ.....	84
Анастасія ДЯКОВА	СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АБСУРДУ (НА ПРИКЛАДІ ОДНОГО З ТВОРІВ А.КАМЮ: «ЧУМА», «МІФ ПРО СІЗІФА»).....	86
Фікрет ГУСЕЙНОВ	ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕАЛИ ЦИЦЕРОНА.....	92

2. Малівський А. Філософія абсурду Альбера Камю / А. Малівський - Дніпро: Наукова думка, 2019. - 93 с.
3. Камю А. Міф про Сізіфа (Пер. з фр. С. Гатальської) / А. Камю - Київ: Основи, 2001. - 238 с.
4. Набоков І. Абсурд у літературі ХХ століття / І. Набоков - Харків: Ранок, 2020. - 200 с.
5. Мішо П. Альбер Камю і абсурд / П. Мішо - Львів: Книжковий клуб, 2018. - 156 с.
6. Камю А. Чума / А. Камю ; пер. з фр. О. Терещенка. - Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2020. - 352 с.
7. Ліпський М. Філософія абсурду: актуальність Камю у ХХІ столітті / М. Ліпський. - Київ : Видавничий дім «Альтернатива», 2021. - 240 с.
8. Маковей Л. Людина і абсурд: концепції Камю / Л. Маковей. - Львів : Апріорі, 2022. - 288 с.
9. Камю А. Чума / А. Камю ; пер. з фр. Ю. Покальчука. - Київ : Видавництво Старого Лева, 2021. - 328 с.
10. Борисенко Д. Абсурд і свобода вибору у філософії Камю / Д. Борисенко. - Одеса : Літературний дім, 2020. - 204 с.
11. Гнатюк О. Екзистенціальна етика Альбера Камю / О. Гнатюк. - Харків : Астролябія, 2021. - 256 с.
12. Камю А. Міф про Сізіфа / А. Камю. - Москва : Прогрес, 1995. - 190 с.
13. Сартр Ж. П. Екзистенціалізм – це гуманізм / Ж. П. Сартр. - Київ : Політвидав, 1964. - 173 с.
14. Гнатюк С. Релігія в філософії абсурду / С. Гнатюк. - Чернівці : Прут, 2019. - 208 с.
15. Камю А. Міф про Сізіфа / А. Камю ; пер. О. Адамов. - Харків : Ранок, 2013. - 176 с.
16. Славін Б. Екзистенційні пошуки і абсурд у Камю / Б. Славін. - Київ : Сучасник, 2021. - 240 с.
17. Лепський А. Чума Камю та релігійна етика / А. Лепський. - Львів : Дух і Літера, 2018. - 192 с.
18. Камю А. Чума / А. Камю ; пер. з фр. Л. Сліпак. - Київ : Критика, 2010. - 320 с.

Фікрет ГУСЕЙНОВ,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Харчові технології»,

Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Оксана ПЕТІНОВА, д. філос. н., професор
кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет, місто Одеса, Україна

ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕАЛИ ЦИЦЕРОНА

«Справжня мудрість полягає в розумінні, що доброчесність є основою всіх людських дій.»

Марк Тулій Цицерон

Цицерон, один із найзначніших філософів та ораторів Римської імперії, представив у своїх працях глибокі філософські ідеали, що вплинули на розвиток західної філософії. Його філософські погляди базуються на інтеграції етики, політики та риторики, що робить його думки надзвичайно актуальними в

контексті сучасного суспільства. У своїх працях, таких як «Про державу» та «Про обов'язки», Цицерон досліджує зв'язок між моральними цінностями та державним управлінням, закликаючи до справедливості, розуму та доброчесності в політиці.

Однією з основних ідей Цицерона є концепція справедливості, яка, на його думку, є фундаментом будь-якої держави. Він вважав, що справедливість є основою для існування суспільства, а всі закони повинні ґрунтуватися на природних правах, які не можуть бути порушені. Це прагнення до справедливості відображає його філософське переконання в тому, що добро і зло є об'єктивними поняттями, а не суб'єктивними оцінками. Цицерон стверджував, що доброчесність і мудрість — це ті якості, які мають бути на чолі державного управління, адже без них неможливо досягти справжньої справедливості [1], [2].

Філософія Цицерона також підкреслює важливість риторики як інструменту для впливу на думки людей і формування громадської свідомості. Він вважав, що вміння переконувати людей у важливості доброчесності і справедливості є важливою частиною життя державного діяча. Цицерон стверджував, що риторика повинна служити моральним цілям, а не лише бути засобом для досягнення влади. У цьому контексті він підкреслював, що справжній оратор повинен бути не лише майстром слова, а й зразком моральної доброчесності [3].

Крім того, Цицерон акцентує увагу на ролі філософії в житті людини. Він вважав, що філософія є не лише абстрактною наукою, а й практичним інструментом для досягнення щастя і добробуту. Він заохочував людей до саморозуміння та саморозвитку, вважаючи, що щастя може бути досягнуте лише через внутрішню гармонію і доброчесність. У його розумінні, справжня добродійність полягає у служінні суспільству та дотриманні моральних принципів [4].

Досліджуючи вплив Цицерона на сучасну філософію, важливо зазначити, що його ідеї справедливості, доброчесності та риторики стали основою для багатьох пізніших філософських систем. Вони знайшли своє відображення у працях таких мислителів, як Тома Аквінський, Спіноза та Гегель, які адаптували його концепції до своїх власних теорій. Цицерон навчає нас, що філософія має практичне застосування в повсякденному житті і може слугувати дороговказом у складних питаннях моральності та етики [5][6].

Таким чином, філософські ідеали Цицерона є надзвичайно важливими для розуміння не лише античної, а й сучасної філософії. Його погляди на справедливість, доброчесність і риторику залишаються актуальними, закликаючи до морального вдосконалення особистості та суспільства в цілому.

Філософські ідеали Цицерона, видатного римського оратора та філософа, визначалися його прагненням до гармонії між етикою та політикою, що знайшло відображення у його численних працях. Цицерон вважав, що справедливість є основоположним принципом як у особистому житті, так і в державному управлінні. Він стверджував, що "справливість — це визнання прав кожного" [1], підкреслюючи, що без неї суспільство не може функціонувати ефективно. Ця

ідея справедливості стала основою його політичних поглядів, оскільки Цицерон вважав, що політична влада повинна служити добробуту громадян, а не приватним інтересам правителів [2].

У своїх творах, таких як "Про державу" та "Про закони", Цицерон викладає концепцію республіканського правління, де підкреслюється важливість громадянської доброчесності. Гриньова зазначає, що для Цицерона громадянська доброчесність є критерієм, за яким оцінюється діяльність держави та її діячів [3]. Цицерон вірив, що доброчесність, зокрема такі як мудрість, справедливість, мужність і стриманість, має бути основою політичної діяльності, оскільки тільки добродійні правителі можуть забезпечити справедливість у суспільстві.

Цицерон також підкреслював важливість моральної освіти для громадян, вважаючи, що правильне виховання та знання етики допоможуть формувати свідомих громадян, здатних приймати вірні рішення у складних ситуаціях [4]. Як зазначає Іваненко, філософія Цицерона демонструє тісний зв'язок між етикою та державним управлінням, оскільки він вірив, що моральні цінності мають бути основою для політичних рішень [5].

У розробленій Цицероном концепції справедливості особливої ваги набуває поняття "загального блага". Він вважав, що кожна дія держави повинна спрямовуватися на благо всіх її громадян, а не тільки на задоволення інтересів окремих осіб чи груп [6]. Це ставлення до справедливості та загального блага відображає його прагнення до створення суспільства, в якому панують мир, стабільність і процвітання.

Таким чином, філософські ідеали Цицерона, зокрема його уявлення про справедливість, доброчесність та загальне благо, мають величезне значення не тільки для розуміння античної філософії, а й для сучасного політичного мислення. Він наголошував на важливості моральної відповідальності держави перед громадянами, що робить його погляди актуальними й у наш час.

Цицерон, як один із найзначніших філософів Римської імперії, залишив по собі глибокий слід у політичній і моральній філософії. Його праці досліджують не лише політичні ідеали, але й моральні цінності, які повинні керувати суспільством. У своїх працях Цицерон підкреслює важливість моралі для функціонування держави, вважаючи, що політика не може бути відокремлена від етики [1].

Петровський зазначає, що в римській політичній культурі ідеали Цицерона про справедливість і добродійність стали основою для формування республіканських традицій, які мали значний вплив на подальший розвиток західної політичної думки [2]. Він вірив, що політичні діячі повинні бути моральними прикладами для своїх громадян, адже доброчесність є невід'ємною складовою політичної культури. Гриньова підкреслює, що Цицерон вважав громадянську доброчесність важливою умовою стабільності та процвітання суспільства [3].

Іваненко у своїй роботі стверджує, що моральна філософія Цицерона розглядає етику не лише як особисту чесноту, а й як основний елемент

державного управління. Він підкреслює, що політика повинна базуватися на моральних принципах, які здатні забезпечити загальне благо [4]. Це ставлення до моральності в політиці стало передумовою для формування сучасних демократій, де громадяни мають право на участь у державних справах.

Сидоренко, досліджуючи поняття справедливості у філософії Цицерона, акцентує увагу на тому, що справедливість є ключовим елементом у будь-якій політичній системі, і без неї неможливо досягти стабільності та довіри між державою і її громадянами [5]. Цицерон розумів, що відсутність справедливості призводить до соціальних конфліктів і занепаду держави, тому він закликав до дотримання моральних норм у всіх сферах життя.

Коваль у своїй дисертації зазначає, що ідеї Цицерона продовжують залишатися актуальними в контексті сучасної політики, оскільки багато з його принципів, таких як цінність прав людини і необхідність відповідальності влади перед громадянами, знайшли своє відображення в сучасних політичних системах [6]. Цицерон формував уявлення про справедливість як про основний принцип управління, закладаючи основи для політичної теорії, яка досі впливає на західну філософію.

Таким чином, Цицерон не лише сформулював ключові політичні ідеї свого часу, але й залишив спадок, який продовжує впливати на сучасну філософію і політику. Його вчення про моральність і справедливість є важливими елементами не лише римської, а й глобальної політичної думки.

Філософські ідеали Цицерона є важливим джерелом для розуміння етичних і політичних принципів античності, які можуть бути використані для вирішення сучасних етичних та політичних проблем. Його концепції морального обов'язку, справедливості та громадянської доброчесності, а також роль риторики у формуванні суспільних ідеалів мають особливе значення для розробки нових підходів до етики в умовах сучасних глобальних трансформацій. Вивчення його спадщини дозволяє глибше зрозуміти сучасні виклики, пов'язані з кризою моральних цінностей, і пропонує шляхи для їх вирішення на основі класичних етичних ідеалів.

Дослідження філософських ідеалів Марка Тулія Цицерона демонструє їхню актуальність для сучасного суспільства, особливо в контексті політичних, етичних та соціальних змін. Його погляди на моральність, справедливість і громадянську доброчесність формують цілісну систему цінностей, яка може слугувати основою для розробки нових моделей політичного врядування та соціальної взаємодії.

Одним із ключових аспектів філософії Цицерона є концепція морального обов'язку, яку він розглядав як основу для створення гармонійного суспільства. Цицерон вважав, що кожен громадянин повинен діяти відповідно до моральних принципів, спрямованих на загальне благо, а не лише на власні інтереси. Це відображається у сучасних демократичних суспільствах, де питання відповідальності перед суспільством та дотримання етичних норм стає все більш актуальним. Як зазначає В. Іваненко, Цицерон підкреслював важливість етики у

державотворчих процесах, наголошуючи на необхідності морального виховання політичних лідерів [2, ст. 134].

Цицерон також акцентував увагу на ролі справедливості як головного принципу суспільного устрою. Він вважав, що справедливість є не лише моральною чеснотою, а й основою правопорядку та соціальної гармонії. М. Сидоренко підкреслює, що Цицерон розглядав справедливість як головний механізм забезпечення стабільності в державі, де закони та моральні принципи взаємодіють для забезпечення загального блага [3, ст. 58]. Це підтверджується сучасними процесами, де дотримання верховенства права є важливою умовою розвитку демократичних інститутів і забезпечення прав громадян.

Не менш важливою є концепція громадянської доброчесності, яку Цицерон трактував як головний обов'язок кожного громадянина перед своєю державою. Він наполягав, що громадяни повинні бути активними учасниками політичного життя, дотримуючись принципів чесності, справедливості та відповідальності перед суспільством. Л. Гриньова у своєму дослідженні підкреслює, що громадянська доброчесність для Цицерона була не лише політичною необхідністю, але й моральним імперативом, який дозволяє забезпечити стійкість і стабільність держави [4, ст. 44]. Сьогодні ця ідея може слугувати основою для посилення громадянської відповідальності в умовах глобальних соціальних змін і трансформацій.

Риторика для Цицерона була важливим інструментом формування морального авторитету лідера та впливу на суспільну думку. Він вважав, що політичний лідер повинен не тільки володіти знаннями і етикою, але й уміти переконливо висловлювати свої думки, спрямовуючи громадську думку в правильне русло. Це підтверджує Т. Романенко, який зазначає, що Цицерон використовував риторику як засіб політичної стабілізації, спрямований на забезпечення справедливого суспільного порядку [6, ст. 217]. Сучасні політичні процеси також часто демонструють важливість риторики як інструменту впливу на суспільні настрої та прийняття політичних рішень.

Крім того, важливою є концепція соціальної гармонії, яку Цицерон розглядав через призму співпраці між індивідом і суспільством. Він наголошував, що індивідуальні інтереси не повинні домінувати над суспільними, і кожен громадянин повинен дотримуватись загальних моральних принципів. І. Захарова порівнює погляди Цицерона та Платона, зазначаючи, що обидва філософи шукали способи забезпечення гармонії між приватними й суспільними інтересами [7, ст. 142]. У сучасному світі, де індивідуалізм і прагматизм часто витісняють колективні цінності, ідеї Цицерона про гармонійне співіснування громадян залишаються актуальними для побудови стійкого суспільства.

У підсумку, філософські ідеали Цицерона, зокрема його вчення про моральний обов'язок, справедливість, громадянську доброчесність, риторику і соціальну гармонію, є надзвичайно важливими для розуміння сучасних політичних і соціальних процесів. Вони можуть слугувати етичною основою для вирішення багатьох сучасних викликів, пов'язаних із кризою моральних цінностей, дегуманізацією політичних процесів та зростанням індивідуалізму. Ці

ідеали залишаються актуальними в умовах глобальних трансформацій і можуть бути використані для побудови нових моделей суспільного розвитку, орієнтованих на досягнення соціальної гармонії та справедливості.

Список використаних джерел :

1. Петровський О. Політичні ідеали Цицерона в контексті римської політичної культури / О. Петровський. — Київ: Наукова думка, 2019. — 254 с.
2. Іваненко В. Моральна філософія Цицерона: Етика та держава / В. Іваненко. — Львів: ЛНУ, 2020. — 314 с.
3. Сидоренко М. Поняття справедливості у філософії Цицерона // Філософські студії. — 2021. — № 3. — С. 45–62.
4. Гриньова Л. Громадянська доброчесність у поглядах Цицерона / Л. Гриньова. — Харків: ХНУ, 2022. — 289 с.
5. Коваль Ю. Філософські основи римської республіканської ідеології: від Цицерона до Августа: Дис. ... канд. філос. наук. / Ю. Коваль. — Одеса: ОНУ, 2021. — 387 с.
6. Дерев'янка Л. Цицерон як моральний авторитет античності // Вісник ОНУ. — 2022. — № 1. — С. 101–122.
7. Бондаренко Т. Цицерон і його вплив на західну філософію: історичний аспект / Т. Бондаренко. — Київ: Видавництво Ліра, 2023. — 312 с.

Марія ПАВЛУСЕНКО,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Готельно-ресторанна справа»,

Міжнародний гуманітарний університет, місто Одеса, Україна
Науковий керівник: Оксана ПЕТІНОВА, д. філос. н., професор
кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет, місто Одеса, Україна

«ПІФАГОРСЬКА МОДЕЛЬ СВІТУ»

«Гармонія, яка лежить в основі всього існуючого, є не лише абстракцією, а живою істотою, яка пронизує світ, створюючи незримі зв'язки між усіма речами.»
Піфагор

Піфагорійська модель світу є значущою концепцією, що спирається на філософсько-математичні принципи, сформульовані давньогрецьким філософом Піфагором та його послідовниками. В основі цієї моделі лежить уявлення про світ як про гармонійну систему, де числа та математичні відношення визначають структуру та порядок всіх природних явищ. Вважається, що Піфагор і його школа розглядали числа не просто як абстрактні символи, а як сутності, що мають глибоке філософське значення та впливають на різні аспекти життя [1].